

RICARD MORANT MARCO
MANUEL PÉREZ SALDANYA
SOBRE LA NEGACIÓ
EN CATALÀ

n aquest treball dedicat a la negació tractarem de demostrar que el capteniment d'aquesta categoria sintàctica té a veure amb fenòmens de naturalesa lògica, concordant, lineal i pragmàtica⁽¹⁾.

Analitzarem, per tal de comprovar-ho, dues qüestions realment problemàtiques: d'una banda l'operador negatiu *no*, les funcions que realitza i els contextos on pot aparèixer, i d'una altra la relació que els mots *ningú*, *res*, *gens*, *cap*, *mai* i *enlloc* estableixen amb l'operador anterior. Dit amb unes altres paraules: el que ens proposem és un estudi dels *activadors negatius* (d'ara en avant AANN) i dels *termes de polaritat negativa* (a partir d'ara TPN) de la Gramàtica Generativo-Transformacional.

És per tots suficientment conegut que hom anomena TPN aquells mots que, com *ningú*, *res*, *gens*, *cap*, *mai* i *enlloc*, són sensibles a la negació i han d'aparèixer en un context relacionat amb ella; són, paral·lelament, AANN la negació preverbal *no* i, en general, aquelles unitats gramaticals que poden produir els mateixos efectes sintàctics i que possibiliten l'aparició de TPN.

Analitzem, per exemple, les oracions de (1)

- (1) a) No m'ha dit res en tot el dia.
b) Abans que res cal que li ho comentes.
c) *He escrit res a la pissarra.

En aquestes oracions es pot comprovar fàcilment que el pronom *res* és un TPN, puix és agramatical en contextos afirmatius com els de (1 c) i exigeix la presència d'una negació, com passa a (1 a), o d'un entorn sintàctic que, com el de (1 b), funcione de manera semblant a aquesta categoria; són conseqüentment AANN la negació preverbal *no* i la conjunció adverbial *abans que*.

Com hem dit en les primeres línies d'aquest treball, el capteniment d'aquests elements té a veure amb fenòmens de naturalesa lògica, concordant, lineal i prag-

(1) Un tractament semblant es troba, per exemple, a Lleó 1983.

màtica; per donar-ne compte caldrà, òbviament, fer servir un model que expliciti les relacions lògiques, concordants, lineals i pragmàtiques que s'estableixen entre els constituents oracionals; un model, doncs, que distingisca els diferents tipus de subjecte i els diferents tipus de predicat que, de manera més o menys intuïtiva i amb un major o menor nombre de particions, es troben ja en la gramàtica tradicional.

Comprovarem, per tant, en quin sentit la negació es relaciona amb un nivell d'estructuració lògica on el subjecte lògic (el que realitza l'acció) (S) i el predicat lògic (l'acció realitzada) (P) s'exigeixen mútuament⁽²⁾:

$$S + P;$$

amb un nivell de concordança on el subjecte gramatical o, en general, unitat concordant (Cdant) imposa els seus morfemes al predicat gramatical o unitat concordada (Cda):

$$\text{Cdant} = \text{Cda};$$

amb un nivell d'ordre on el subjecte psicològic o tòpic (T) s'anteposa al predicat psicològic o comentari (C) que el segueix:

$$T/C;$$

i amb un nivell d'organització pragmàtica on un determinat acte performativo-il·locucionari (perf) regeix el subjecte emfàtic o conjunt de pressuposicions (Pr) que, compartides per un emisor (E) i un receptor (R), permeten que el predicat emfàtic o focus (F) aparega realçat en l'oració:

$$\text{perf} (E : \text{Pr} \supset F : R)$$

Descrit el model amb què hem d'enfrontar-nos a aquest treball, cal tot seguit esbrinar quin lloc ocupa la negació en aquests esquemes oracionals i quina relació manté amb la resta dels constituents.

Si deixem de banda la negació lexical (*infeliç, no-intervenció*) que, en paraules de Jespersen (1924:402), rebutja una sola idea, podem afirmar que la funció sintàctica d'aquesta categoria és incidir sobre la combinació d'una idea amb una altra, o el que és el mateix, rebutjar la vinculació d'un subjecte amb un predicat. Des d'aquest punt de vista, doncs, cal concloure que la negació se situa o s'identifica amb el nus que enllaça el subjecte i el predicat (o siga, amb +, ≡, / i ⊃), i indica, des del nus, que aquesta vinculació no s'escau amb la realitat objectiva. ¿Quin subjecte i quin predicat desvincula, però, la negació? ¿Es tracta del subjecte lògic i del predicat lògic, com de manera més o menys explícita coincideixen a afirmar tots els gramàtics, o de qualsevol subjecte i de qualsevol predicat? Nosaltres ens decantem per aquesta segona solució puix, com tractarem de demostrar tot seguit, pensem que juntament amb una negació de tipus

(2) Aquesta relació lògica, fins a cert punt equiparable a l'estructura subjacent de la semàntica generativa, es pot copsar des de la perspectiva dual a què ens acabem de referir o des d'una altra de caràcter plural on la funció verbal (f) regeix una sèrie d'arguments actancials i circumstancials, o el que és el mateix, un primer argument o subjecte lògic (x) i una sèrie d'arguments no primers o complements (γ^n): f (x, γ^n). Que es tracta de la mateixa relació cop-sada des de punts de vista diferents es pot comprovar tot inserint aquesta estructura argumental en la predicativa anterior: S(x) + P (f, γ^n).

lògic hom pot parlar d'una de concordant, d'una de lineal i d'una de pragmàtica.

Per tal d'analitzar aquestes negacions farem servir, doncs, els quatre nivells d'organització oracionals analitzats adés. Veurem, quina negació reomple cadascun dels nusos d'enllaç tot permetent que al subjecte i/o al predicat apareguen TPN. Comprovarem, finalment, quin tipus d'oració complexa és afectada per cada una de les negacions descrites.

El nivell d'estructuració lògica.

No ens detindrem molt en la negació ubicada en la estructura lògica ja que aquesta, a diferència de les altres, no planteja excessius problemes. De fet, tothom reconeix que la negació assenyala la disconformitat objectiva del subjecte lògic amb el predicat lògic⁽³⁾, tot i que com a morfema es vincule al verb. És ben significativa, en aquest sentit, la següent afirmació de Badia i Margarit (1962), II: 130):

(...) las oraciones son negativas cuando no corresponden a la realidad objetiva, es decir, cuando, la relación entre el sujeto y el predicado carece de veracidad.

La negació, o almenys un tipus concret de negació, reomple, per tant, el nus additiu + que enllaça S i P i incideix sobre la relació establerta entre ambdós tot assenyalant-ne la inviabilitat. Si una oració afirmativa com ara (2),

(2) En Juli se n'anirà a Paris amb la Cristina aquest estiu

s'ha de representar, des de la perspectiva lògica que ens ocupa, de la manera següent:

(3) En Juli (...) se n'anirà a Paris amb la Cristina aquest estiu,
S + P

la corresponent negativa, caldria representar-la com segueix:

(4) En Juli no se n'anirà a Paris amb la Cristina aquest estiu
S + P

(3) Pel que fa a les oracions impersonals com ara *No plou*, *No fa fred*, on no hi ha, evidentment, cap subjecte lògic, cal suposar que la negació desvincula l'enllaç establert entre aquests verbs i una mena de subjecte locatiu que implícit o explícit ha d'aparèixer amb tots aquests verbs impersonals:

No plou (ara i aci)

Des d'aquest punt de vista es pot entendre fàcilment la següent afirmació de Tesnière (1959:225):

Nous avons vu que toute négation procède d'une affirmation, cela veut dire que avant de nier le contenu d'une phrase, l'esprit doit d'abord l'affirmer afin de pouvoir ensuite le nier. Il y a donc une véritable décrochage. Quand je dis: Alfred ne chante pas, je décroche ma pensée de la phrase Alfred chante.

Evidentment, la negació, pel fet de ser introduïda en l'esquema S + P, ens allunya de l'afirmació que suposa tota vinculació prèvia d'un S amb un P. O, per dir-ho amb paraules de Hernández (1985:64), la negació se superposa a tot esquema lògic i el transforma en un altre, on allò que resulta afectat no és cap membre en concret sinó la relació establerta entre ells.

Juntament amb aquesta negació ubicada a + , i depenent d'ella, poden aparèixer en S i P els TPN que hem reunit en (5).

(5) Cap d'ells no ha permès mai que, enlloc, es fes gens de mal a ningú.

Aquests elements, com assenyala Tesnière (1959:217), s'identifiquen amb els actants (les persones i les coses) i circumstants (els aspectes temporals, espacial i, en general, adverbials) regits per la funció verbal⁽⁴⁾ i n'assenyalen el grau semàntic zero.

Cal tenir en compte, però, que Tesnière estableix una divisió excessivament estricta entre la negació ubicada a + , que ell anomena *connexional*, i la negació que aporten aquests TPN, que ell considera *nuclear*. Entre les dues negacions no existeix, evidentment, el tall profund de què ens parla aquest autor, puix, com demostra l'agramaticalitat de les oracions que apareixen a (6), per tal que es done la segona, cal, prèviament, que el nus + haja estat reomplert per la primera⁽⁵⁾:

- (6) a) *Ha vingut ningú avui a l'oficina.
b) *L'he trobat enlloc aquesta vesprada.
c) *M'ha dit res.

L'operador *no* és, per tant l'AN ja que situat en el nus + permet que en S i P apareguen els TPN.

Analitzada la negació que s'explica en aquest nivell i comprovada la relació que manté amb els TPN, únicament ens resta assenyalar quin tipus d'oracions complexes responen a aquesta estructura i són sensibles a la negació de + .

Tenint en compte les particularitats d'aquest nivell d'estructuració lògica, podem afirmar que les oracions complexes que s'hi descriuen s'han de caracteritzar per poder posseir tantes negacions com nusos + hi haja i pel fet que cadascuna d'aquestes negacions únicament afectarà els S i P vinculats pel nus + on es trobe l'operador *no*. Analitzem, per exemple, una oració complexa com ara:

- (7) En Xavier lamenta que els americans mantinguen llur política imperialista. Aquesta oració, des del punt de vista lògic que estem analitzant, s'hauria de representar com segueix:

(4) Vegeu nota 2.

(5) Tota una altra cosa és que en determinats contextos l'operador negatiu pugui no explicitar-se, com passa en la llengua col·loquial quan els TPN encapçalen l'oració: *Ningú ha vingut*, puix en aquests casos sí que hi ha negació nexual encara que l'element que l'indica no aparega explícitament en l'oració.

- (8) En Xavier (...) lamenta que els americans (...) mantinguen llur política imperialista.)
- S¹ +¹ P¹ (S² +² P²

Com es pot comprovar en l'esquema anterior, l'operador negatiu pot reomplir qualsevol dels dos nusos + buits; segons es reompliga l'un, l'altre o tots dos s'obtidran respectivament les següents oracions;

- (9) En Xavier no lamenta que els americans mantinguen llur política imperialista.
- (10) En Xavier lamenta que els americans no mantinguen llur política imperialista.
- (11) En Xavier no lamenta que els americans no mantinguen llur política imperialista.

En (9) la negació, ubicadà a +¹, desvincula únicament la relació establerta entre S¹ i P¹, o siga, entre *en Xavier* i *el fet que aquest lamenta alguna cosa*; a (10), en canvi, es desvincula la relació establerta entre S² i P², això és, entre *els americans* i *allò que fan aquests*; a (11) finalment, els dos subjectes apareixen desvinculats dels seus respectius predicats.

En parlar dels altres nivells comprovarem que totes les oracions completives no responen a aquesta estructuració lògica que permet d'introduir tantes negacions com nusos + hi haja i que desvincula únicament els S i P enllaçats per aquest nus.

El nivell de concordança: la negació expletiva i la negació implícita.

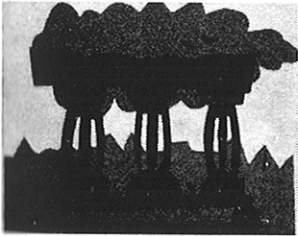
La negació que analitzarem en aquest epígraf s'ubica en el nus d'igualdat ≡ i assenjala la discordança que existeix entre la unitat que domina la concordança i imposa els seus morfemes i la unitat que és dominada i hauria de recollir-los.

Aquesta discordança dóna compte, al nostre parer, de la negació expletiva o espúria, que apareix en estructures de tipus comparatiu, o, com sol dir-se en la majoria de gramàtiques normatives catalanes, "dels usos de l'adverbi *no* en oracions afirmatives".

Com s'ha tractat de demostrar en un altre lloc (López García, 1983; Pérez Saldanya, 1986) les oracions comparatives s'expliquen en una estructura de concordança com la que ara tenim en compte. Comprovem a tall d'exemple que en una oració comparativa com ara (12)

- (12) En Joan és tan alt com Pere,

el valor relatiu que posseeix l'adjectiu *alt* s'obté a partir de l'enfrontament d'una unitat que mesura i que origina la concordança, *En Joan*, i d'una unitat que

es mesurada a partir de l'anterior i que recull aquesta concordança, *en Pere*; esquemàticament, doncs, es pot representar la concordança de (12) com segueix:

(13) $\frac{\text{En Joan}}{\text{Cdant}} \quad \underline{\text{és tan alt com}} \quad \frac{\text{en Pere}}{\text{Cda}}$

Notem que no s'hi diu que en Joan i en Pere siguen alts (puix perfectament podrien ser baixos o fins i tot molt baixos) sinó que fruit de l'enfrontament d'ambdues unitats, de la que mesura i de la mesurada, s'obté el morfema de concordança *tan...com...*

Els diferents tipus de construccions comparatives responen a les distintes possibilitats amb què hom pot copsar la relació establerta entre Cdant i Cda:

a) Si ens fixem en la concordança, o siga en \equiv , des del punt de vista de la unitat que l'origina, Cdant, i de la unitat que la recull, Cda, obtenim la comparació d'igualtat, que hem vist per a (12).

b) Si ens fixem en \equiv des del punt de vista de Cdant, és a dir, de la unitat jeràrquicament dominant, obtenim la comparació de superioritat que trobem, per exemple a (14):

(14) En Joan és més alt que en Pere.

c) Si ens fixem, finalment, en \equiv des del punt de vista de Cda, de la unitat dominada, obtenim la comparació d'inferioritat que es dona, per exemple, a (15):

(15) En Joan és menys alt que en Pere.

Des d'un punt de vista estricte, cal dir, però, que la concordança pròpiament dita hauria de reduir-se al primer cas, a aquell en què la unitat que mesura s'identifica (concorda) amb la unitat que és mesurada, puix en els altres dos casos, pel fet de copsar la relació des d'una de les dues unitats, s'assenyala, més aviat, la discordança o la no identificació de les unitats.

El que ara ens interessa és insistir en aquesta discordança introduïda per les comparatives de no igualtat ja que respon a unes característiques semblants a les que hem assenyalat per a la negació; noteu, en aquest sentit, que les conjuncions comparatives *més (...)* *que* i *menys (...)* *que* (o els adjectius comparatius *millor* i *pitjor*), s'ubiquen en un nus, en el nus \equiv , i indiquen, com la negació, la impossibilitat de vincular les unitats relacionades per aquest nus.

De fet, és aquesta discordança, aquesta impossibilitat de vincular Cdant i Cda, la que explica que hom pugui reforçar les conjuncions i els adjectius comparatius de no igualtat amb una negació expletiva:

(16) a) Pescaran ells més truites que no caçareu vosaltres perdius.

- b) És millor moure-les empenyent-les que no estirant-les.
 c) Pitjor havia d'ésser la recuada que no la malaltia.

En paraules de Fabra (1918: 151-152):

En les comparacions en les quals la proposició principal (on es troba el mot comparatiu: *més, menys, millor, pitjor*) és afirmativa, la proposició subordinada (introduïda amb la conjunció *que*) admet i àdhuc de vegades exigeix l'adjunció de l'adverbi *no* al seu verb.

La funció de la negació expletiva és, per tant, reiterar i reforçar una idea que ja és continguda implícitament en *més (...) que, menys (...) que, millor que i pitjor que: que Cda (el segon terme de la comparació) no s'identifica amb Cdant (el primer terme)⁽⁶⁾.*

És important d'insistir en el fet que és el segon terme (el terme que hauria de reproduir els morfemes o el semantisme de l'altre) el que no concorda amb el primer i no a l'inrevés, puix la discordança, tot i desvincular un terme de l'altre, afecta negativament el segon, tot permetent que hi apareguen TPN, com es pot comprovar a (17).

- (17) a) El nen menja ara més que mai.
 b) L'Enric treballa menys que ningú.
 c) Ací em trobe millor que enlloc.

Són, per tant, AANN les conjuncions comparatives *més (...) que, menys (...) que* i els adjectius comparatius *millor i pitjor* ja que, per les raons que hem aduït, possibiliten la presència de TPN en Cda.

(6) Una explicació semblant a la que ací proposem es troba a TESNIÈRE (1959:226). Aquest autor atorga al *ne* francès un valor *discordantiel*, explica els contextos en què apareix sense el *pas* com una discordança establerta entre dos elements:

Soit la phrase comparative fr. Alfred est plus grand que je ne le suis, *le discordantiel* ne n'exprime pas de tout une négation, car le fait qu'Alfred est plus grand que moi n'implique en aucune manière que je ne suis pas grand. *Le discordantiel* marque ici simplement qu'il y a discordance entre la taille d'Alfred et la mienne, puis-que l'une est plus grande que l'autre.

Juntament amb la comparació de no igualtat i amb la negació de concordança que incorpora, cal explicar d'altres AANN. Ens referim al verb comparatiu *preferir* i a la conjunció adverbial *abans que (o primer que)* que introdueixen una discordança semblant a la que hem vist fins ara. És ben significatiu, en aquest sentit, que alguns gramàtics generativistes hagen tractat de derivar aquests elements d'estructures subjacents comparatives (*preferir*, des d'aquest punt de vista, procediria de *agradar més i abans que de més prompte que*). No tractarem ací de demostrar aquestes derivacions ni de criticar-les per tal com el model elegit respon a uns pressupòsits diferents als de la semàntica generativa. El que ens interessa, més aviat, és demostrar que tots aquests elements responen a la mateixa discordança que s'ha analitzat per a les comparatives de no igualtat i que posseeixen, conseqüentment, un comportament semblant. Pensem, per exemple, en dues oracions com ara:

- (18) a) L'Enric prefereix anar-se'n de vacances a Portugal que a França.
 b) En Jaume vindrà abans que la Marta.

En totes dues, de manera semblant al que s'ha vist per a les comparatives, s'assenyala un juí de caràcter relatiu⁽⁷⁾, obtingut a partir de l'enfrontament de dues unitats i en totes dues s'hi indica explícitament que la segona d'aquestes unitats, la mesurada, no concorda amb la primera, la que es pren com a punt de referència i mesura: són, lògicament, aquestes raons les que expliquen que pugui aparèixer un *no* expletiu reforçant la idea de discordança, com passa a:

- (19) a) Preferim que vingues tu que no que es quede ell.
b) La Marta arribarà abans que no ell.

Són igualment aquestes raons les que donen compte del fet que *preferir* i *abans que* siguin AANN i possibiliten l'aparició de TPN en el segon terme:

- (20) a) Prefereix l'arròs a cap altra cosa.
b) T'assegure que vindrà abans que ningú.

Els predicats semànticament negatius.

A més de les negacions d'estructura lògica i concordant que s'han analitzat fins ara, existeix una classe d'AANN que participa de les característiques d'ambdues. Ens referim als verbs que posseeixen una determinada càrrega negativa. Analtzem, a tall d'exemple, les oracions de (21):

- (21) a) L'Enric va impedir que la Marta digués res a ningú.
b) Ens ha prohibit que anàssem enlloc.

En aquestes dues oracions els verbs *impedir* i *prohibir* tenen un semantisme negatiu i són capaços de transmetre'l a les proposicions inserides, tot permetent que hi apareguen els TPN *res*, *ningú* i *enlloc*, encara que no hi haja cap *no* preverbal.

No tractarem ací, com s'ha proposat la semàntica generativa, de descomposar lèxicament aquests verbs fins a obtenir un operador *no* que n'explicita el semantisme negatiu. Simplement ens interessa donar compte del fet que la càrrega negativa que posseeixen determinats verbs matrius pot traslladar-se a la proposició inserida tot possibilitant-hi els TPN.

L'explicació que proposem és semblant a la que hem fet servir per als altres AANN; això és: ha d'existir un determinat nus que incorpore la hipotètica negació i que permeti l'aparició dels TPN. Per al cas que ens ocupa, el nus és, evidentment, la funció verbal (cfr nota 2) que regeix una sèrie d'arguments accencials i circumstancials: $f(x, y, z, \dots)$. Quan un d'aquests arguments està constituït per una proposició (això és, per un subjecte i per un predicat enllaçats mitjançant un nus), la funció verbal pot transmetre el seu semantisme negatiu al nus d'aquesta proposició. Per a les oracions de (21) aquesta reacció negativa es podria representar, esquemàticament, com segueix:

(7) Comproveu que no s'hi diu que a l'Enric li agrada anar a Portugal per a (18.a) o que en Jaume vindrà a les quatre per a (18.b), que serien juís absoluts si no que contraposades dues idees hi ha una, la que es pren com a punt de referència, que preval.

(22) $f(x, \underbrace{[\text{subjecte nus predicat}] y, z, \dots})$

És, per tant, aquesta càrrega negativa que transmet la funció al nus proposicional la que hi desvincula el subjecte del predicat en la proporció inserida i la que permet que aquestes funcions apareguen reomplertes per TPN⁽⁸⁾.

Analitzat el mecanisme de recció negativa, resta encara sense solució el problema principal: quin tipus de negació s'hi transmet o, dit amb unes altres paraules, quins són els subjectes i els predicats que es desvinculen en la proposició inserida. De manera molt general, podem distingir-ne dues classes, que s'identifiquen, a grans trets, amb els dos casos analitzats fins ara: el subjecte i el predicat lògics i el subjecte i el predicat concordants.

Quan el verb semànticament negatiu és d'impediment (*impedir, evitar*), de prohibició (*prohibir*) i d'oposició (*oposar-se, rebutjar, negar*), en la proposició inserida es troba un subjecte i un predicat lògics. Reprenent les oracions de (21), es pot comprovar fàcilment que els verbs *impedir* i *prohibir* que hi apareixen, indiquen que el subjecte lògic de la proposició inserida (*la Marta* en (21.a) i *nosaltres* en (21.b)) no realitza l'acció còpsada pel predicat lògic (o siga, *no ha dit res a ningú* per a (21.a) i *no anàrem enlloc* per a (21.b)). Aquesta classe de verbs transmeten per tant a la completiva una negació d'estructura lògica⁽⁹⁾.

Hi ha, però, d'altres verbs que sols transmeten una mena de discordança o, el que és el mateix, una negació pròpia de l'estructura concordant. Ens referim als verbs de dubte (*dubtar, ésser dubtós*), de temor (*témer, tenir por*) i de sorpresa o malestar (*sentir, saber greu, desagradar, ser una llàstima*), que apareixen, per exemple, a (23):

- (23) a) Dubte que se n'haja anat enlloc.
b) Tinc por que diga res.
c) Em sap greu que li haja dit res.

Evidentment aquests verbs no neguen que l'acció còpsada pel subjecte i el predicat no es realitze; ans al contrari, es limiten a transmetre a aquest subjecte i a aquest predicat la discordança que duen implícita: la discordança entre allò que hom voldria que passàs i allò que hom espera que passe, per als de temor; la discordança entre el que hom sap i no sap, per als de dubte; i la discordança entre allò que hom creu que s'esdevindrà i allò que s'esdevé realment, per als de sorpresa o malestar. Un argument que pot reforçar el fet que aquests verbs transmeta una discordança a la completiva és, evidentment, la negació expletiva o espúria (és a dir, de concordança) que pot aparéixer en la proposició inserida regida per un verb de *temor*:

- (24) a) Té por que no et renya.
b) El metge temia que això no li fes mal.

(8) Una explicació semblant a la que hem presentat per a aquests verbs semànticament negatius, es pot trobar, entre d'altres a JOI.Y (1972:43). Aquest autor, des dels pressupòsits psicomecànics de què parteix, afirma que: "L'idée regardante qu'emporte avec soi le verbe rec-teur est une conditions négative à l'endroit de l'idée regardée contenue dans le verb de la subordonnée".

(9) No debades es tracta de verbs *implicatius negatius*: això és de verbs que pressuposen la negació de la completiva.

Resumint el que hem dit fins ara tenim, per tant, que juntament amb les negacions de tipus lògic i concordant, existeixen determinats verbs matrius que poden incorporar aquestes negacions en la seua estructura lèxica i transmetre-la a la proposició inserida a causa de la recció que hi exerceixen.

El nivell d'ordre: els verbs modals i aspectuals i el transport de la negació.

El nivell d'ordre, de què tot seguit ens ocuparem, dóna compte dels contextos on la negació presenta una especial sensibilitat per la posició que ocupa dins l'oració. El primer dels contextos que analitzarem és el de les oracions on apareixen verbs modals (com *poder* o *deure*) i aspectuals (com *començar a*, *rompre a*, *tornar a*, *acostumar*, *soler*).

Ja ha estat assenyalat a bastament que aquests verbs posseeixen un particular comportament que els situa a mitjan camí entre els verbs principals i els auxiliars⁽¹⁰⁾. Respecte al que ara ens interessa cal tenir en compte que, tot i que modals i aspectuals constitueixen una perífrasi amb els verbs principals i formen part d'una única oració simple com els auxiliars, són sensibles, a diferència d'aquests, a la posició que ocupe la negació:

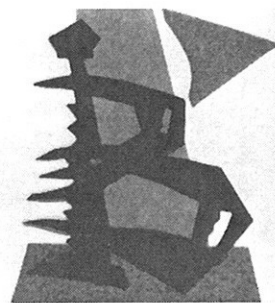
- (25) a) La Marta no pot venir avui.
b) La Marta pot no venir avui.
- (26) a) En Llorenç no ha començat a anar a escolar.
b) En Llorenç ha començat a no anar a escola.

Aquesta sensibilitat per l'ordre que manifesta la negació quan apareix amb els modals i aspectuals no es pot explicar en el nivell lògic, puix les oracions de (25) i (26) per ser, com hem dit, simples, sols posseeixen en aquest nivell un nus + susceptible de ser negat. L'explicació cal cercar-la, per tant, en un altre nivell, concretament, en el nivell que dóna compte de la posició que ocupen els constituents oracionals: el nivell d'ordre.

En analitzar els modals i aspectuals, Chomsky (1965) ja assenyalà que aquesta categoria es vincula directament al nus oració⁽¹¹⁾. Una posició semblant hem mantingut per al català en un altre lloc (Pérez Saldanya, 1986) per tal com partíem de la hipòtesi que aquesta categoria sintàctica reomple, com la negació, els diferents nusos que enllacen els subjectes amb els corresponents predicats. Per a una oració com ara (27):

- (27) L'Aleix pot fer-ho,

tindríem, així, que el modal *pot*, ubicat a +, indica la manera com s'enllaça el subjecte lògic, *L'Aleix*, amb el predicat lògic, *fer-ho*, situat a ≡, recull els morfemes de concordança que permeten d'igualar-los, ubicat a / enllaça un T i un C i manifesta una clara sensibilitat per l'ordre i, situat a ⊃ es relaciona

(10) Per a una anàlisi d'aquests verbs en català vegeu: ESPINAI (1983) i HERNANZ i RIGAU (1984).

(11) Anteriorment CHOMSKY (1957) havia defensat que pertanyien al sistema verbal ja que els incloïa entre l'auxiliar verbal.

íntimament amb el modus de Bally o amb el performatiu del nostre esquema. Pel que fa al tema que ara ens ocupa, és interessant de comprovar que la sensibilitat per l'ordre que presenten tant la negació com els modals i aspectuals provoca una sèrie de comportaments ben particulars: el fet que totes dues puguin reomplir el nus lineal, fa que, quan apareixen juntament en l'oració, una d'elles desplaça l'altra envers el comentari⁽¹²⁾. Des d'aquest punt de vista tindriem, per a (25) els esquemes següents:

- (28) a) $\frac{\text{La Marta}}{\text{T}} \quad \frac{\text{no}}{/} \quad \longrightarrow \text{pot} \quad \longrightarrow \frac{\text{venir avui}}{\text{C}}$
 b) $\frac{\text{La Marta}}{\text{T}} \quad \frac{\text{pot}}{/} \quad \longrightarrow \text{no} \quad \longrightarrow \frac{\text{venir avui}}{\text{C}}$

La negació desvincula en el primer exemple el tópic, *la Marta*, del comentari, *pot venir avui*, en tant que, desplaçada del nus en el segon, incideix únicament sobre el comentari *venir avui*, del qual passa a formar part.

Aquesta estructura explica, de més a més, el comportament de la negació amb un tipus concret d'oració complexa; ens referim a aquelles que posseeixen un verb matriu que, com *poder* i *deure*, fan referència a les modalitats lògiques (a les modalitats deontica, alètica, o epistèmica), però que a diferència d'aquests són transitius i poden regir una completiva; aquests verbs han estat classificats en tres grups (cfr Horn, 1971: 12) segons assenyalen volició (*voler*, *desitjar*, *abellir*), opinió (*creure*) o percepció (*ser probable*, *semblar*, *resultar*).

El comportament que els verbs assenyalats suara poseeixen amb la negació és, fin a cert punt, oposat al que hem vist per als predicats semàntics negatius, ja que si allí el verb matriu transmet la càrrega negativa que duu implícitament a la completiva, ací pot atraure, fins a la proposició matriu, la negació que existeix en la completiva. Aquest desplaçament de la negació, ja fou observat pel que fa als verbs de volició, per Jespersen (1917:53) i per Tesnière (1959:221). A aquest darrer correspon la següent afirmació:

On observe quelquefois qu'une négation qui porte sur une proposition subordonnée est exprimée par anticipation par un marquant négatif qui se trouve dans la proposition principale ou dans la phrase principale. Cette particularité se rencontre surtout avec les verbes de volition.

Aquesta anticipació de la negació es troba, per exemple, en les oracions següents:

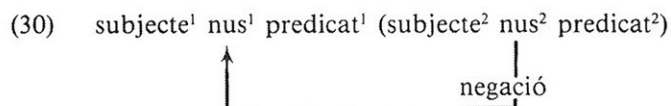
- (29) a) L'Enric vol que els americans no intervinguen a Nicaragua.
 b) L'Enric no vol que els americans intervinguen a Nicaragua.

Comproveu que encara que la negació s'haja pogut desplaçar en (29.b) des de

(12) És ben conegut que el tòpic està constituït per un element que presenta caràcter complet des del punt de vista informatiu, o siga un sintagma nominal o tota una proposició; el comentari, en canvi, pot estar constituït per més d'un element i admet, per tant, aquells que són desplaçats del nus lineal.

la proposició completiva a la matriu, la informació que se'ns hi forneix és la mateixa de (29.a).

Aquest fenomen d'anteposició de la negació ha estat analitzat de manera aprofundida pels gramàtics generativistes que postulen, en general, l'existència d'una regla, anomenada *Transport de la negació* (TN). Aquesta regla regeix els verbs de volició, opinió i percepció assenyalats adés i es caracteritza, per desplaçar la negació des de la proposició de la dreta a la de l'esquerra; esquemàticament doncs, tindríem:

Els arguments amb què hom tracta de demostrar aquest desplaçament incideixen en el fet que la proposició completiva té un caràcter vertaderament negatiu, i que, per tant, la negació n'ha estat desplaçada. Aquests arguments es poden resumir, a grans trets, en dos: la possibilitat que apareguen TPN en la completiva encara que la negació estiga en la proposició matriu i el fet que quan es pronominalitza la completiva, el pronom equival a aquesta proposició amb la negació.

El primer argument, el que utilitza el TPN per demostrar el caràcter negatiu de la completiva, es pot exemplificar a partir de les oracions següents:

- (31) a) No vol que diga res.
 b) No crec que hi haja anat mai.
 c) *No lamente que l'hagués trobat enlloc.
 d) *No diu que ha vist ningú.

Ja s'ha dit que els TPN exigeixen un AN per poder aparèixer en l'oració; si (31a. i b.) són correctes és, doncs, perquè originàriament existia en la proposició completiva el AN *no*, tot i que posteriorment aquest haja estat desplaçat fins a la matriu a causa de l'aplicació de la regla TN. Les oracions c i d són, per contra, agramaticals, puix els verbs *lamentar* i *dir* no regeixen TN i la negació, que es troba en la proposició matriu, no procedeix en absolut de la completiva⁽¹³⁾.

El segon argument utilitzat és el de la pronominalització. No ens detindrem ara a comentar les dificultats i els problemes que suposa aquesta prova, puix han estat perfectament analitzats per Bosque (1980: 53 i 55) i per Hernández (1985: 180 i 55); ens limitarem, per tant, a fer servir un exemple adduït per aquest darrer autor on clarament es pot comprovar el caràcter negatiu de la completiva; l'exemple, traduït al català, és el següent:

(13) Recordeu que aquests verbs s'expliquen en el nivell d'estructuració lògica on la negació sols afecta els S i P de la proposició on es troba.

- (32) El meu advocat defensor no creia que fos culpable d'aquell assassinat, però no aconseguí reunir proves per demostrar-ho,

noteu que en (32) el pronom *ho* no pronominalitza la proposició afirmativa *que fos culpable* sinó la negativa *que no fos culpable*, cosa que, òbviament, és possible a causa del caràcter negatiu que posseeix la completiva regida pel verb *creure*.

Fins ara ens hem limitat a assenyalar les proves amb què hom ha tractat de demostrar el caràcter negatiu de la proposició completiva i, de retruc, el desplaçament de la negació que s'hi ha hagut de produir quan l'operador negatiu no es troba en la proposició matriu. Ens resta, però, resoldre el problema més difícil: veure com s'explica aquest desplaçament i quin nivell en dóna compte.

En principi es pot suposar que aquesta regla de TN s'ha de relacionar amb el nivell d'ordre ja que el canvi que introdueix és de tipus lineal i respon, òbviament, als criteris amb què s'organitza aquest nivell.

Si aquesta hipòtesi és correcta, tindrem, juntament amb els verbs matrius que són sensibles a una estructuració lògica i els que són sensibles a una relació de concordança, els que com *creure*, *voler*, *desitjar*, *abellir*, *ser probable*,... responen a uns criteris d'estructuració lineal.

Per tal d'analitzar aquests criteris lineals partirem d'una oració com ara (33).

- (33) L'Enric creu que la Marta no vindrà avui.

Aquesta oració es pot representar, des del punt de vista lineal de què partim com segueix:

- (34)
$$\frac{\text{L'Enric}}{T^1} \quad \frac{(\dots)}{/^1} \quad \frac{\text{creu que}}{C^1} \quad \left(\frac{\text{la Marta}}{T^2} \quad \frac{\text{no}}{/^2} \quad \frac{\text{vindrà avui}}{C^2} \right)$$

Comproveu que la negació, ubicada en el nus $/^2$ desvincula el T^2 , *la Marta*, del C^2 , *vindrà avui*. El desplaçament de la negació des de $/^2$ fins a $/^1$ s'explica fàcilment si pensem que en aquest nivell s'estableix una jerarquia lineal que fa que els elements que apareixen en primer lloc dominen els que segueixen. És, doncs, aquesta jerarquia la que explica que en les oracions estructurades segons aquest nivell d'ordre, la negació, tot i situar-se en el nus $/^2$, pugui ser atreta pel nus $/^1$ que domina l'anterior. Si no es produeix el desplaçament ens trobem amb (33); si es produeix s'obté, per contra, (35):

- (35) L'Enric no creu que la Marta vingui avui.

Un aspecte molt debatut, pel que fa a aquests desplaçaments, ha estat la sinonímia o la no sinonímia d'oracions com ara (33) i (35). El que resulta evident és que per a aquestes oracions es pot parlar de quasi-sinonímia ja que totes dues transmeten la mateixa informació; molt més difícil seria admetre, però, que hi haja una sinonímia perfecta, puix en el nivell que dóna compte d'aquestes ora-

cions qualsevol canvi d'ordre (encara que estiga motivat per les característiques del nivell mateix) ha d'introduir, forçosament, variacions significatives. Aquestes variacions significatives es tradueixen, en (35), en un major grau d'incertesa, puix ara la negació afecta també el verb *creure*.

Quelcom de semblant es pot dir quant a les oracions on el verb que regeix TN és de voluntat. Les oracions

- (36) a) Volíem que no se n'assabentàs ningú.
b) No volíem que se n'assabentàs ningú.

transmeten la mateixa informació però introdueixen petites diferències d'intensitat que, de vegades es transformen en clares oposicions de sentit, com ha assenyalat López García (1977:136) per a les oracions castellanes paral·leles a (37) i (38):

(37) No vull treballar.

(38) Vull no treballar.

Comproveu que (37) posseeix un valor puntual (*no vull treballar en aquest moment*) en tant que (38) en té un de duratiu (*vull viure sense treballar*).

Pel que fa a aquest tipus de verbs que admeten TN i que se sensibilitzen amb el nivell d'ordre, sols s'afegirà que, quan els dos nusos, /¹ i /², apareixen reomplerts per sengles negacions, totes dues es neutralitzen. L'oració (39)

(39) L'Aleix no creu que ells no vinguen,

és, per tant, amb les diferències que es vulguen, equivalent a (40)

(40) L'Aleix creu que ells vindran.

Aquesta neutralització s'explica fàcilment a partir de la jerarquia lineal a què ens hem referit suara per donar compte del TN: la negació del primer nus domina, i recau també sobre la dels segon, que pel fet d'aparèixer doblement negat, adquireix un valor positiu; paral·lelament la negació del segon nus pot ser atreta pel primer, que restaria, així, neutralitzat també.

Tampoc ara no es pot parlar, però, de sinonímia perfecta entre (39) i (40) puix, encara que les negacions es neutralitzen per les raons que hem adduït, tenim que, com ha assenyalat Jespersen (1924-405):

la marrada que constitueixen les dues negacions afebleix l'energia mental de l'oient i implica per part del parlant una certa vacil·lació que manca en les afirmacions simples...

El nivell d'estructuració pragmàtica: la negació modal i la negació il·locucionària.

Les dues negacions a què ens hem referit en l'encapçalament d'aquest epí-

graf s'expliquen en el nivell d'estructuració pragmàtica, però com es veurà tot seguit, es relacionen íntimament amb el nivell d'estructuració lògica. Aquesta interconnexió dels nivells lògic i pragmàtic i de les negacions que s'hi ubiquen, s'entén fàcilment quan es comprova que, si el performatiu que domina tota oració apareix explícit, els dos nivells arriben a una equiparació perfecta dels seus constituents⁽¹⁴⁾.

Per tal d'analitzar aquesta equiparació partirem d'una oració amb el performatiu explícit com és (41)

(41) (Jo) et promet que aniré demà a la reunió.

Noteu que el performatiu explícit, *promet*, és un verb (un f del nivell lògic) en primera persona del present d'indicatiu, que el subjecte de l'enunciació (E) s'identifica amb el subjecte lògic (S) o primer argument (x): *jo*, que l'estructura $Pr \supset F$ que copsa l'enunciat en aquest nivell es correspon amb l'estructura $S + P$ del segon argument o complement directe (γ): (*jo*) *aniré demà a la reunió*, i que, finalment, el complement de l'enunciació (R) s'equipara al tercer argument o complement indirecte (z): *et*. Representat gràficament aquestes equiparacions tindriem:

(42) perf (E : Pr \supset F : R)
 $\updownarrow \quad \updownarrow \quad \updownarrow \quad \updownarrow \quad \updownarrow$
 f (x, γ - S + P - z)

Caldrà, doncs, recórrer a aquestes equiparacions per donar compte de les relacions que s'estableixen entre les negacions de tots dos nivells.

En primer lloc ens ocuparem de la negació modal de Lyons (1977) o de la negació polèmica de Ducrot (1972) que, al nostre parer, s'ubica en el nus inclusiu \supset i assenyala que les pressuposicions en què hauria de recolzar-se un determinat focus són falses.

Com ja hem assenyalat en les primeres pàgines d'aquest treball, el focus, el constituent oracional que més es realça o s'emfasitza en el discurs, respon a un conjunt de pressuposicions prèvies, que es caracteritzen per no ser afectades encara que es negue o s'interroguem l'oració en què apareix el focus. Per una oració com ara (43)

(43) Això ho ha fet L'ENRIC,

tindriem que el focus, L'ENRIC, es recolza en la pressuposició

(44) X ha fet això,

que, en absolut no es veu afectada si neguem o interroguem (43).

Hi ha, no obstant això, situacions discursives que es recolzen en pressuposicions falses. En aquests contextos el parlant fa servir la negació modal o polè-

(14) Per tal de comprovar aquesta equiparació descomposarem els constituents S i P del nivell lògic en el verb rectiu d'una banda, f, i en els arguments regits per aquest verb d'una altra, x, y, z..., o siga (x, y, z...). Vegeu nota 2.

mica que ubicada a \supset , desvincula aquestes pressuposicions falses de possibles focalitzacions ulteriors. Aquesta negació pressuposicional apareix, per exemple, en la següent situació discursiva:

- (45) —Xavier aquell municipal t'està posant una multa! perquè tens el cotxe mal aparcad.
—No m'està posant una multa (perquè no tinc cap cotxe).

La negació que trobem en la segona oració més que desvincular el subjecte lògic, *aquell municipal*, del predicat lògic, *m'està posant una multa*, es refereix a la falsedat de les pressuposicions que han permès afirmar la primera, o siga, la falsedat de *En Xavier té un cotxe*.

Les diferències que s'estableixen entre la negació situada en el nus + de l'estructura lògica i la que s'ubica en el nus \supset de la pragmàtica no són, per tant, de tipus formal, puix ambdues apareixen amb els mateixos *tipus d'oració*; les diferències són més aviat de tipus pragmàtic o discursiu ja que la negació ubicada a + no ultrapassa els límits de l'oració o de la proposició en què s'insereix, car es limita a desvincular S de P, en tant que la que se situa a \supset es refereix a un enunciat afirmatiu previ i nega les pressuposicions que el fonamenten. Després del que hem assenyalat podem concloure amb Hernández (1985:126) que:

La negación modal y la polémica son plenamente discursivas, presuponen un enunciado afirmativo anterior efectivo y se enmarcan en el campo más amplio de la refutación. Frente a ellas, la negación proposicional y la descriptiva [la ubicada a +] son una mera modalidad del acto de aserción y no están ligadas contextualmente...

Aquesta negació modal, polèmica o pressuposicional, es relaciona íntimament en català amb la partícula *pas* que reforça, postposada al verb, la negació preverbal *no* i representa, en paraules de Jané (1973:111) "una posició avantatjosa de la sintaxi catalana, [puix] permet l'expressió d'uns pensaments, per a la formulació dels quals, en d'altres idiomes cal recórrer a cops, a llargues perífrasis".

Si deixem de banda l'ús de *pas* en les oracions comparatives de no igualtat (cfr. *Te n'he donat més a tu que no pas a mi*), es pot afirmar que aquesta partícula s'identifica, a grans trets, amb la negació descrita en el nus \supset puix, com aquesta, està fortament lligada al context.

És ben significatiu, en aquest sentit que Fabra (1912:221) atribuesca a *pas* una "significació adversativa" semblant a la que hem descrit per a la negació modal; els exemples amb què explica aquest valor adversatiu són totalment diàfans⁽¹⁵⁾:

Si después de haberse dicho que Anirem a rebre el nostre amic, alguien manifiesta que éste No arribará y, al hacerlo, quiere marcar la oposición

(15) Hem regularitzat l'ortografia dels exemples i hem suprimit aquelles paràfrasis castellanes que eren innecessàries.

que existe entre ambas proposiciones, bastará que añada pas: esta proposición significa: No llegará contrariamente a lo que Vs. creen.

La partícula *pas*, de manera semblant al que hem vist per a la negació modal, assenyala, per tant, la falsedat de certes "creences" o pressuposicions: en l'exemple anterior nega, concretament, la pressuposició de *Anirem a rebre el nostre amic*, això és *el nostre amic arribarà*.

Un altre valor d'aquesta partícula molt relacionat amb la negació modal és aquell en què constituït amb *no* un aplec, nega parcialment quelcom que s'ha dit amb anterioritat. Retornant de nou als exemples de Fabra (1912:222-223) *tenim*⁽¹⁶⁾:

Quando a una enunciación como Els nostres cosins enviaran aviat els llurs llibres als nostres germans *se quiere objetar que alguno de los primos (por ej. en Joan) no enviará sus libros, o bien que no los enviaran a alguno de los hermanos (por ej. a l'Albert), o bien dejaran de enviar alguno de sus libros (por ej. els nous) o bien que no los enviaran si no se lo piden (si no els ho demanen), etc: dicese normalmente: No pas en Joan, No pas a l'Albert, No pas els nous, No pas si no els ho demanen, etc.*

Pel que fa d'altra banda, als TPN convé tenir en compte que l'operador *no*, reforçat per la partícula *pas*, es comporta com un AN, puix permet que els TPN apareguen en l'oració:

- (46) a) No arribarà pas mai.
b) No arribarà pas enlloc.
c) No va dir pas res.

i això a diferència del francès on el *pas*, que és obligatori i posseeix, lògicament, un valor diferent al del *pas* català, no és compatible amb aquests TPN:

- (47) Il n'arrivera jamais.

Analitzada la negació anterior i la relació que manté amb els TPN, cal que ens ocupem tot seguit de l'oració complexa sensible a aquest nivell. Ja ens hem referit de passada a aquesta oració complexa quan tractàvem de demostrar les íntimes relacions que s'estableixen entre els nivells d'estructuració pragmàtica i lògica; recordeu que aquesta oració posseeix en la proposició matriu un performatiu explícit que dóna compte de l'acte il·locucionari, realitzat pel parlant, si seguïem la proposta de Austin (1962) o del *modus* o la modalitat oracional, si utilitzàvem la terminologia de Bally (1965); la completiva, d'altra banda, copia el contingut proposicional o el *dictum* de Bally.

Aquesta descripció de l'oració en *modus* i *dictum* quan el performatiu és explícit, permet de distingir-hi clarament dos tipus de negacions: una que incideix

(16) Com en la cita anterior hem regularitzat l'ortografia i hem suprimit les paràfrasis castellanes.

sobre el *modus* i una altra que incideix sobre el *dictum*.

La primera ha estat anomenada des del treball de Searle (1969) negació il·locucionària⁽¹⁷⁾. Aquesta negació es vincula, en el nostre esquema, al nus recitiu perf i assenyala la inadequació que existeix entre el subjecte de l'enunciació (o siga E: *jo*) i l'acte il·locucionari copsat pel performatiu; dit amb unes altres paraules, indica la incapacitat que té el parlant de realitzar un determinat acte de parla. Juntament amb els actes que apareixen a (48).

$$(48) \quad \text{Jo et} \quad \left\{ \begin{array}{l} \text{promet} \\ \text{dic} \\ \text{demane} \end{array} \right\} \quad X$$

on X representa el *dictum* o la proposició regida pel performatiu, tindriem, per tant, uns altres actes producte de la negació il·locucionària:

$$(49) \quad \text{Jo no et} \quad \left\{ \begin{array}{l} \text{promet} \\ \text{dic} \\ \text{demane} \end{array} \right\} \quad X$$

Aquests actes cal, doncs, interpretar-los com el rebuig a prometre, a dir, a demanar el contingut d'una determinada proposició, o siga com el rebuig del parlant a realitzar el que indica el performatiu.

Noteu, d'altra banda, que l'únic que diferencia aquesta negació il·locucionària de la negació explicada en el nivell lògic és la naturalesa pragmàtica dels elements que desvincula (el fet que el subjecte de la proposició matriu siga el subjecte de l'enunciació i el predicat el verb performatiu). De fet, aquesta negació il·locucionària es relaciona íntimament amb la negació situada en el nus +, puix com ella afecta únicament el subjecte i el predicat entre els quals se situa, però no els altres subjectes i predicats que puguen aparèixer en l'oració. És així, doncs, com es pot entendre que a més de la negació il·locucionària, n'aparega una altra en el *dictum* (o en la proposició completiva), una altra negació que respon, a les mateixes característiques de la negació situada a +⁽¹⁸⁾, puix ara els elements que desvincula (un subjecte lògic i un predicat lògic) no posseeixen naturalesa pragmàtica.

Per a una oració complexa amb performatiu explícit com és (50)

(50) Et promet anar,

tindriem, per tant, les possibilitats següents:

- (51) a) No et promet anar.
 b) Et promet no anar.
 c) No et promet no anar.

(17) L'acte il·locucionari es refereix a allò que el parlant fa, o realitza quan parla (AUSTIN 1962.); aquest acte il·locucionari és el que expressa explícitament el performatiu.

(18) Recordeu d'altra banda, que la mateixa equiparació d'elements que es produeix entre els nivells lògic i pragmàtic dona compte d'aquesta explicació en +, puix, pel que fa a la completiva, aquests serien:

que es corresponen, respectivament, amb la negació il·locucionària (51.a), la negació proposicional (la nostra negació d'estructura lògica) (51.b) i les dues negacions (51.c).

Algunes neutralitzacions de la negació i del TPN.

Encara que ultrapassa els límits del treball que ací ens hem proposat, no volem estar-nos de comentar breument alguns casos de neutralitzacions de la negació i dels TPN; concretament els que es produeixen quan en una mateixa oració trobem un nus reomplert per la negació i un altre nus reomplert per una altra categoria també "modal": la interrogació o la conjunció *si*.

Com s'ha pogut comprovar en referir-nos, més amunt, a la negació i als verbs models i aspectuals, quan dues categories modals ocupen sengles nusos, o fins i tot el mateix nus, es produeixen una sèrie d'alteracions que algun dia caldrà sistematitzar. Doncs bé, una d'aquestes alteracions és la que es dona entre la negació d'estructura lògica (que reomple el nus +, com sabem) i la interrogació o la conjunció *si* que ocupen, respectivament, el nus inclusiu, \supset , i el nus rectiu perf del nivell pragmàtic.

La interrogació, com hem tractat de demostrar en un altre lloc (Pérez Saldanya: 1986), es defineix al nus \supset , puix aquesta categoria sintàctica permet d'enllaçar qualsevol focus amb les pressuposicions en què aquest es recolza. Aquesta relació establerta per la interrogació es pot comprovar fàcilment en l'exemple següent:

(52) $\frac{X \text{ ha fet això}}{\text{Pr}} \quad \frac{\text{Qui ha fet això}}{\supset} \quad \frac{\text{L'ENRIC (ha fet això)}}{\text{F}}$

La interrogació, tot i situar-se en el nus del nivell pragmàtic, incideix, a causa de les relacions establertes entre aquest nivell i el lògic, sobre els constituents d'aquest darrer. Quan la interrogació és total, o siga, quan afecta l'oració sencera, aquesta incidència recau sobre el nus + i qüestiona la vinculació del subjecte lògic amb el predicat lògic⁽¹⁹⁾. Una oració com ara (53).

(53) L'Enric ha anat enguany a Prada?

respon, per tant, al següent esquema lògic:

(54) $\frac{\text{L'Enric}}{\text{S}} \quad \frac{\overset{?}{\downarrow} \text{ (...)}}{+} \quad \frac{\text{ha anat enguany a Prada}}{\text{P}}$

Des d'aquest punt de vista es pot entendre fàcilment la neutralització de la negació quan apareix en oracions interrogatives totals; fixeu-vos que quan el nus + apareix reomplert per la negació, la interrogació incideix plenament so-

(19) La relació que estableix la interrogació entre el nivell lògic i el pragmàtic es pot comprovar fàcilment: si des d'un punt de vista lògic qüestiona la vinculació S i P, d'un altre de pragmàtic focalitza un determinat constituent i el realça emfàticament; per a (53) aquest element focalitzat podria ser *L'Enric, enguany, a Prada*.

bre ella i deixa, conseqüentment, en suspens el seu valor negatiu⁽²⁰⁾; esquemàticament, doncs, tindriem:

- (55) $\frac{\text{L'Enric}}{\text{S}} \quad \overset{\text{¿↓?}}{\text{no}} \quad \frac{\text{ha anat enguany a Prada}}{\text{P}}$

Una neutralització semblant es produeix en aquests contextos interrogatius amb els TPN com fàcilment es pot observar en les oracions següents:

- (56) a) Has dit res?
 b) Se n'ha anat enlloc?
 c) Ha telefonat ningú aquesta vesprada?

El valor positiu que posseixen els TPN en aquests contextos sintàctics es comprén fàcilment si pensem que la interrogació ocupa el lloc corresponent a la negació (el nus +) i que els TPN depenen ara d'ella; de manera semblant al que s'ha vist amb l'operador *no*, aquesta dependència es tradueix en una suspensió del valor negatiu que resta, així, neutralitzat.

La segona neutralització que analitzarem es produeix en les pròtesis de les condicionals i es relaciona amb l'altre nus del nivell d'estructuració pragmàtica: el nus rectiu perf. Aquesta neutralització es pot analitzar des d'un punt de vista semblant al que mantingué Rivero (1972) per a la conjunció condicional en castellà. Segons aquesta autora la conjunció *si* és una mena de verb "creador d'universos" (un pseudo *imaginar* o *suposar*) que expressa com els performatius una determinada actitud del parlant i que, com aquests, pot tenir manifestació explícita, com passa a (57) o no tenir-ne, com es pot comprovar a (58), encara que en tots dos casos siga present en l'oració:

- (57) Si véns, te'n recordaràs.
 (58) Vine i te'n recordaràs.

El que ara ens interessa assenyalar és que aquest "verb creador d'univers relacionat amb el nus perf, funciona, pel que fa als TPN, de manera semblant a la interrogació, puix neutralitza el valor negatiu dels TPN que apareixen en la pròtesi si no hi ha cap operador *no*. Amb el *si* explícit tenim:

- (59) a) Si el veus enlloc, digues-m'ho.
 b) Si et diu res, no li faces cas.
 c) Si fa gens d'aire, s'emportarà els fulls que has deixat fora.

Sense el *si* explícit:

- (60) a) El dia que et faça res, m'ho dius.
 b) Porta'n gens i veuràs com se'l mengen.
 c) Digues-li res i et contestarà cridant.

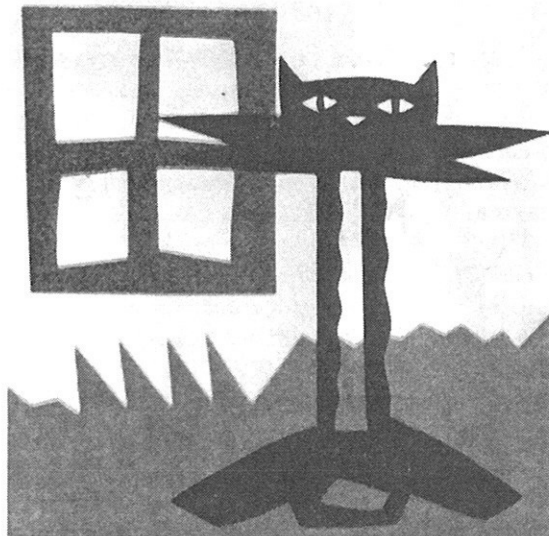
(20) Aquesta neutralització no es dóna, però, en les oracions interrogatives parcials, puix ara la incidència no recau sobre el nus + on se situa la negació sinó sobre un constituent concret, o siga sobre S, sobre el verb, sobre els complements.

De manera semblant al que hem vist per a la interrogació, ací cal igualment pensar que, en no existir una negació en cap nus, els TPN passen a dependre ara de l'única categoria que reomple un nus: el "verb creador d'universos" *si*, que suspén el seu valor negatiu en transmetre'ls el seu caràcter hipotètic o irreal propi de la creació de mons que el caracteritza.

Conclusió.

Al llarg d'aquest article hem tractat de demostrar que entre els diversos tipus de negacions existeixen diferències profundes però també grans semblances. Les unes i les altres es poden resumir breument com segueix: la funció sintàctica de la negació és desvincular un subjecte d'un predicat; la naturalesa de cada negació depén de la naturalesa del subjecte i del predicat que desvincula. És partint d'aquests pressupòsits com hem distingit una negació lògica, una concordant, una lineal, una pressuposicional i una il·locucionària. Al lector correspon ara jutjar si aquests plantejaments tenen res a veure amb la realitat lingüística o no.

Manuel Pérez Saldanya
Ricard Morant Marco
Universitat de València, 1986

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES:

- AUSTIN, J.L. (1962): *How to do things with words*, Oxford, The Clarendon Press (versió castellana: *Como hacer cosas con palabras*, Barcelona, Paidós, 1982).
- BADIA MARGARIT, A. (1962): *Gramàtica Catalana*, Madrid, Gredos, 2 vol.
- BOSQUE, I. (1980): *Sobre la negación*, Madrid, Cátedra.
- CHOMSKY, N. (1957): *Syntactic Structures*, L'Haia, Mouton.
- CHOMSKY, N. (1965): *Aspects of the Theory of Syntax*, M.I.T. Press Cambridge, Massachusetts.
- DUCROT, O. (1972): *Dire et ne pas dire*, Paris, Hermann.
- ESPINAL i FARRÉ, M.T. (1983): *Els verbs auxiliars en català*, Barcelona, Universitat Autònoma de Barcelona.
- FABRA, P. (1912): *Gramàtica de la lengua catalana*, Barcelona, L'Avenç.
- FABRA, F. (1918): *Gramàtica catalana*, Barcelona, Acqua.
- FABRA, F. (1956): *Gramàtica catalana*, Barcelona, Teide.
- HERNÁNDEZ PARICIO, F. (1985): *Aspectos de la negación*, León, Universidad de León.
- HERNANZ, M.LI. i RIGAU, G. (1984): "Auxiliaritat i reestructuració", *Els Marges*, 31. Barcelona, Curial, pp. 29-51.
- HORN, L. (1971): "Negative transportation: Unsafe at any speed?" *C.L.S.* 7, pp. 120-123.
- JANÉ, A. (1973): *Aclariments lingüístics*, Barcelona, Barcino.
- JESPERSEN, O. (1917): *Negation in English and other Languages*, recollit a *Selected Writings of Otto Jespersen*, Londres, Allen i Unwin, 1961.
- JESPERSEN, O. (1924): *The Philosophy of Grammar*, Londres, Allen i Unwin (citam per la traducció castellana: *La filosofía de la gramática*, en Anagrama, Barcelona, 1975).
- JOLY, A. (1972): "La negation dite "expletive" en vieil anglais et dans d'autres langues indo-européennes", *Etudes Anglaises*, XXV, pp. 30-44.
- LLEÓ, C. (1983): "Mots suposadament negatius: necessitat d'un tractament semàntico-pragmàtic", *Miscel·lània Aramon i Serra*, III, Barcelona, Curial, pp. 295-330.
- LÓPEZ GARCÍA, A. (1977): *Elementos de semántica dinámica*, Saragossa, Pórtico.
- LÓPEZ GARCÍA, A. (1983): "La comparación en Español: estructura fraseológica y estructura oracional", *Serta Philologica F. Lázaro Carreter*, I. Madrid, Cátedra, pp. 315-327.
- LYONS, J. (1977): *Semantics*, Cambridge, Cambridge University Press (versió castellana: *Semántica*, Barcelona, Teide, 1980).
- NADAL i FARRERAS, J.M. (1975): "Semàntica i sintaxi", *Els Marges*, 3, Barcelona, Curial, pp. 7-38.
- PÉREZ SALDANYA, M. i PRUNYONOSA, M. (1986): *Elements per a una sintaxi liminar catalana*, València, Eliseu Climent, ed.

- RIVERO, M.L. (1972): "On conditionals in Spanish", Casagrande i Saciuk, eds., *Generative Studies in Romance Languages*, Massachussets (versió castellana en: *Estudios de gramática generativa del español*, Madrid, Cátedra, 1977).
- SEARLE, J.R. (1969): *Speech Acts: An essay in the philosophy of Language*, Cambridge, Cambridge University Press, (versió castellana: *Actos de habla*. Ensayo de filosofía del lenguaje, Madrid, Cátedra 1980).
- SOLÀ, J. (1972): *Estudis de sintaxi catalana*, Barcelona, Edicions 62. 2 vol.
- TESNIÈRE, L. (1959): *Eléments de syntaxe structurale*, Paris, Klincksieck.

Manuel Pérez Saldanya
Ricard Morant Marco
Universitat de València, 1986

